

IN MEMORIAM PERCZEL GYÖRGY

(1941-2007)

Perczel György meghatározó alakja volt az Eötvös Loránd Tudományegyetemen 1940. december 30-án alapított Emberföldrajzi Tanszék (ma Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék) történetének. Mendöl Tibor és Antal Zoltán után időrendben annak harmadik tanszékvezetője volt. Több mint 4 évtizedes magas színvonalú, alapos és lelkiismeretes oktatói és kutatói tevékenysége nagy elismerést váltott ki a hazai földrajztudományos társadalomban. Az általa szerkesztett, és részben általa írt „*Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza*” c. tankönyv megkerülhetetlen alapl mű a hazai geográfus és földrajz tanári képzésben. Tanszékvezetői feladatainak átadása (2002) után is aktívan részt vett a Tanszéken folyó munkában, melyben még folyamatosan romló egészségi állapota sem akadályozhatta meg. A kollektíva még a 2006. decemberében történt nyugdíjba vonulását követően is számított a Tanár úr munkájára, de ennek a kérésnek már nem tudott eleget tenni: 2007. május 27-én eltávozott közülünk.

Perczel György életrajza

Perczel György 1941. április 22-én született a Bács-Kiskun megyei Csikérián. 1964-ben szerezte meg egyetemi diplomáját az Eötvös Loránd Tudományegyetem

Természettudományi Karán földrajz-biológia szakon, és szintén ez évben kötött házasságot dr. Zalai Magdolnával.

Egyetemi doktori címét (dr. univ.) 1968-ban védte meg („*A magyar kőolajipar földrajza, különös tekintettel a területi kapcsolatokra*”), majd még ez évben megszületett első és egyetlen gyermeke (Perczel Erika).

1964-1974 között főállásban dolgozott az ELTE-n a Dr. Antal Zoltán vezette Általános Gazdaságföldrajzi Tanszéken (ma Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék), ahol előbb gyakornok, majd tanársegéd, 1968-tól pedig adjunktus volt. 1973-ban védte meg kandidátusi (CSc.) értekezését („*A gépipar területi elhelyezkedése és telephelyválasztásának fontosabb problémái Magyarországon*”).

1974 után – megnövekedett egyetemen kívüli elfoglaltságai miatt – átmenetileg másodállású docensként működött közre a Tanszék oktatási és kutatási tevékenységében. 1973-tól az MSZMP KB (Területi- Gazdaságfejlesztési Osztály; Ipari, Mezőgazdasági és Közlekedési Osztály; Gazdaságpolitikai Osztály) munkatársa, majd később alosztályvezetője lett. 1986-1990 között az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnökhelyettese, majd a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium miniszterhelyettese volt.

1987-ben kapta meg címzetes egyetemi tanári kinevezését, majd 1990-ben került vissza főállású docensként a Tanszékre, ahol 1993-tól átvette Dr. Antal Zoltántól annak vezetését, mely funkciót 2002-ig töltött be. 1999-ben habilitált („*Az ipar nemzetgazdasági jelentősége és területi szerkezete Magyarországon*”), majd még ugyanebben az évben Széchényi Professzori Ösztöndíjat nyert.

Az Egyetemen 1990-től tagként részt vett a Földrajzi Tanszékcsoport Tanácsának munkájában, tagja volt az ELTE TTK Doktori Földrajz- és Földtudományi Doktori Iskolájának, a Földtudományi (szakterületi) Habilitációs Bizottságának, valamint a Földtudományi Professzori Tanácsnak. Jelentős szerepet játszott a geográfus képzés szakmai háttéranyagainak kidolgozásában, valamint elindításában (1993), majd a geográfus és földrajz tanári képzés kredites rendszerűvé alakításában (1999), legutóbb pedig a bolognai rendszerű geográfus és földrajz tanári képzési rendszer kidolgozásában (2005 – BSc, 2006 – MSc).

Tudományos közéleti tevékenysége igen sokrétű volt, így csak néhány fontosabbat emelünk ki, a teljesség igénye nélkül:

- 1973-tól tagja volt az MTA Földrajzi Tudományos Bizottságának, valamint 1996-tól elnöke volt a Gazdaságföldrajzi Albizottságnak,

- megalakulásától (1985-től) tagja volt az MTA Regionális Tudományos Bizottságának, valamint 1993-tól a Településtudományi Bizottságnak,
- 1988-1990 között tagja volt az Országos Környezetvédelmi Bizottságnak,
- elnökségi tag volt a Magyar Természettudományi Társulatban (1990-től), melynek Környezetvédelmi Szakosztályának elnöke is volt,
- újraindításától (1997-től) szerkesztőbizottsági tag volt a Területi Statisztika c. folyóiratnál,
- tagja volt a Földrajztanárok Egyletének Elnökségének (1995-től), a Magyar Földrajzi Társaság Választmányának (1997-től),
- 1999-től az MTA delegáltjaként tagja volt az Országos Tervtanácsnak,
- megalakulásától (2000-től) tagja volt az UNEP Magyar Nemzeti Bizottságának.

Perczel György oktatási és kutatási tevékenysége

Pályája kezdetén fő kutatási területe az iparföldrajz volt, ezen belül is elsősorban az energiagazdálkodás ágazati és területi kérdései foglalkoztatták (Perczel Gy. 1965, Perczel Gy. 1969, Perczel Gy. 1968, Perczel Gy. 1970, Perczel Gy. 1972/c, Antal Z. – Perczel Gy. – Wiegand Gy. 1974). Az 1970-es évektől egyre inkább az átfogó nemzetgazdasági szintű vizsgálatok felé fordult, így kutatási területe ekkor már Magyarország társadalmi-gazdasági földrajzának volt meghatározható. Ezen belül is elsősorban a termelőerők és a települések fejlesztésének kérdései, ezek nemzetgazdasági és társadalmi hatásai érdekelték (Perczel Gy. 1978, Perczel Gy. 1982, Perczel Gy. – Szigeti E. 1983, Perczel Gy. 1984, Perczel Gy. – Szigeti E. 1985, Perczel Gy – Tóth J. 1994, Perczel Gy. 1995, Perczel Gy. 1996, Perczel Gy. 2003). E témakörben számtalan publikációt írt munkásságának későbbi szakaszában is, majd szakmai tevékenységének megkoronázásaként alkotó szerkesztőként Tóth Józseffel közösen elkészítették a „*Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza*” címet viselő egyetemi jegyzetet (1994), mely később továbbfejlesztve, és immár önálló szerkesztésben, tankönyvként is megjelent ugyanezen címen (1996). A tankönyv a magyarországi földrajzi felsőoktatás alapművévé vált, így több kiadásban is megjelent. A legutóbbi, alapos ráncfelvarráson átesett változata 2003-ban jelent meg. Perczel György szakmai munkásságának ismertetése során mindenképpen meg kell emlékeznünk a környezetvédelem ügyében tett erőfeszítéseiről. Az 1970-es évektől

kezdvé, a korábban már említett Magyarország társadalmi-gazdasági földrajzoként azonosítható kutatási terület mellett, egyre inkább a gazdaság természeti és települési környezetre gyakorolt hatása került az érdeklődése homlokterébe. E témakörben az első tanulmányát még 1972-ben Bora Gyulával közösen készítette az Országos Tervhivatal felkérésére (Bora Gy. – Perczel Gy. 1972/e), majd az ezt követő bő három évtizedben nagy számú publikációt, tanulmányt, valamint kutatási jelentést készített a környezetvédelem és a környezetgazdálkodás témakörében (Perczel Gy. 1989, Perczel Gy. 1990, Perczel Gy. 1991, Perczel Gy. 1992/a, Perczel Gy. 1992/b, Perczel Gy. 1992/c, Perczel Gy. 1994/c, Perczel Gy. 1994/d, Perczel Gy. 1994/e, Perczel Gy. 1995/i, Perczel Gy. 2001). A környezetvédelemmel kapcsolatos széleskörű kutatómunkája elismeréseként 1995-ben Reiniger Róberttel, és részben Bassa Lászlóval közösen felkérték a Magyarország Nemzeti Atlaszának e témakörbe illeszkedő térképeinek és azok magyarázóinak elkészítésére („*Településeken gyűjtött szilárd hulladék*”, „*Veszélyes hulladék*”, „*Hulladékgazdálkodás Magyarországon*”, „*Légszennyező anyagok kibocsátása*”, „*Környezeti-társadalmi konfliktusok*”, „*Korábbi szovjet katonai objektumok környezetszennyezése*”). E témakörbe illeszkedik legutolsó jelentős kutatómunkája is: „*A hulladékok optimális elhelyezése Magyarországon*” c. NKFP kutatás (2002-2004).

Mint látható, Perczel György sokrétű kutatási tevékenységet folytatott, azonban képes volt az így megszerzett hatalmas ismeretanyag szintetizálására, valamint a feltárt ok-okozati összefüggések mind szóban, mind írásban történő magas színvonalú bemutatására. Tudományos tevékenységét több mint 100 tételes publikációs jegyzéke, valamint az ezekre történő nagy számú hivatkozás bizonyítja (lásd 1. sz. melléklet). Ezen kívül számtalan szakmai és népszerűsítő előadást tartott országszerte.

Perczel György nagy hangsúlyt fektetett a Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék érdekeinek védelmére, valamint hagyományainak és örökségének ápolására. Ez utóbbi tevékenységet bizonyítja a Mendöl Tibor által a 20. század közepén írt, korábban soha meg nem jelent, kéziratának aktualizálása és kiadása, mely munkában Probáld Ferenc is aktívan közreműködött („*A földrajztudomány az ókortól napjainkig*”). Mendöl Tibor örökségének ápolását bizonyítja a professzor úr születésének 100. évfordulóján kiadott, Szabó Szabolccsal közösen szerkesztett tanulmánykötet (2005), melyben a Tanszéken dolgozó oktatók-kutatók tisztelegtek tanszékalapító professzoruk előtt.

Oktatói munkája során részt vett a földrajz szakosok, a geográfusok, a térképészek, a környezettanok képzésében, valamint több posztgraduális képzési programban is oktatott (pl. földrajz tanári kiegészítő szak, humánökológus). Nevéhez leginkább a *Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza* c. tárgy oktatása kapcsolódik, de kutatómunkájára alapozva nagy szerepet játszott a környezetvédelem oktatásának meghonosításában az ELTE Természettudományi Karán (Környezetvédelem, Környezetvédelem Magyarországon, Települési környezetvédelem). Ezen kívül minden évben több hallgató szakdolgozati témavezetését valamint TDK témavezetését vállalta, és aktívan részt vett a doktori képzésében is, óraadóként és témavezetőként egyaránt. Elnöke volt az Államvizsga Bizottságnak (földrajz tanári szak). Az ELTE-n kívül oktatási feladatokat vállalt a BME-n (terület- és településfejlesztési szakértő, környezetvédelmi szakmérnök), a GATE Gyöngyösi Főiskolai Karán, valamint a JPTE graduális és posztgraduális képzésében. Több évtizedes magas színvonalú oktatási tevékenysége elismeréseként 2006-ban megkapta az ELTE Pro Universitate Emlékérem arany fokozatát.

Emlékét örökre megőrizzük!

(szsz)